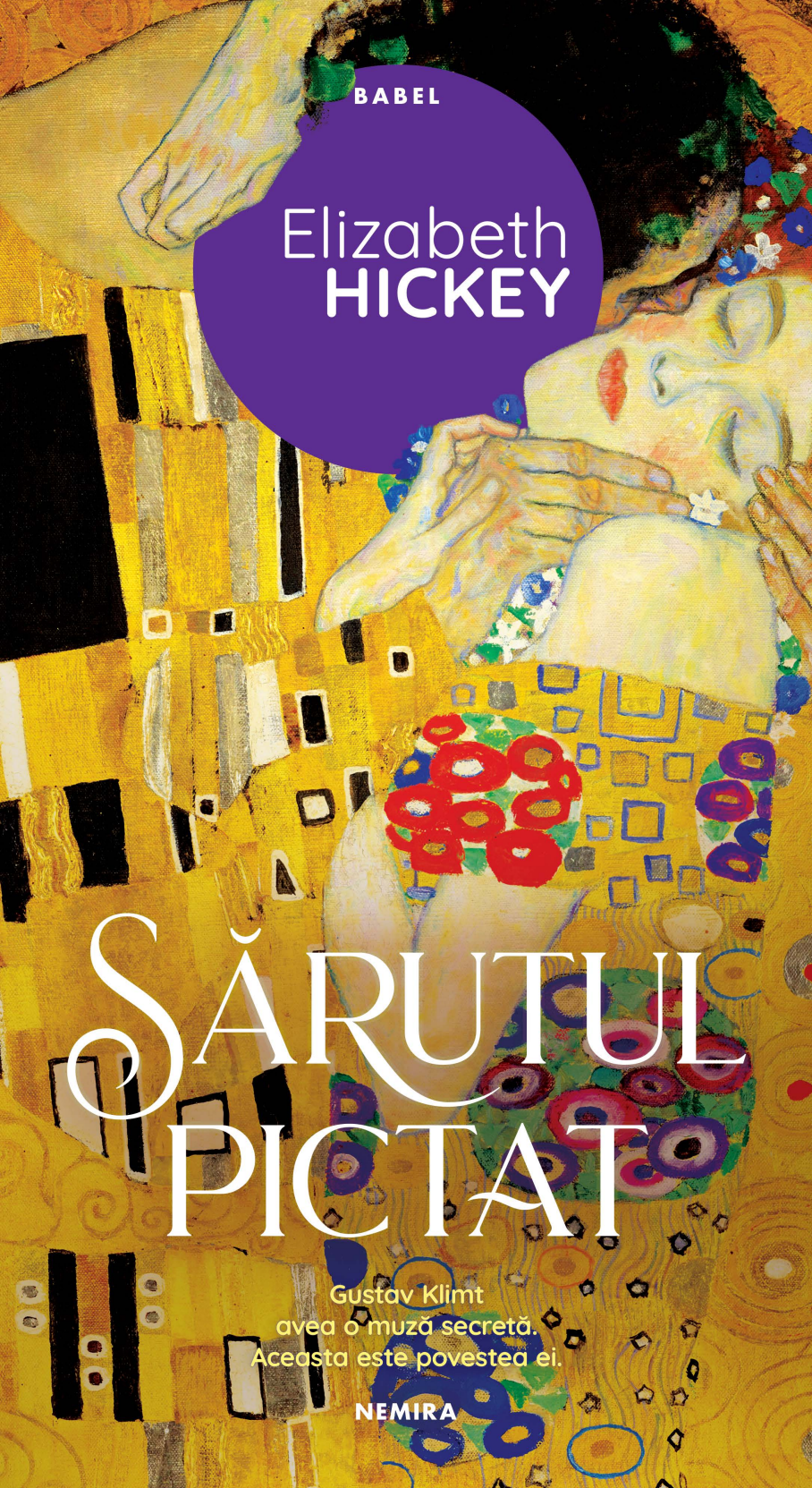

BABEL

Elizabeth
HICKEY

SĂRUTUL PICTAT

Gustav Klimt
avea o muză secretă.
Aceasta este povestea ei.

NEMIRA

Elizabeth
HICKEY

SĂRUTUL PICTAT

Traducere din limba engleză și note de
IRINA CERCHIA

NEMIRA

Coperta: Adnan VASILE, Alexandru CSUKOR

Ilustrația copertei: *Sărutul*, 1907–1908 (ulei pe pânză), Gustav Klimt (1862–1918)

@ Österreichische Galerie Belvedere, Viena, Austria/Bridgeman Images

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

HICKEY, ELIZABETH

Sărutul pictat / Elizabeth Hickey; trad. din lb. engleză: Irina Cerchia. –

București: Nemira Publishing House, 2020

ISBN 978-606-43-0676-0

I. Cerchia, Irina (trad.)

821.111

Elizabeth Hickey

THE PAINTED KISS

Copyright © 2005 by Elizabeth Hickey

@ NEMIRA, 2020

Redactor: Oana IONAȘCU

Tehnoredactor: Magda BITAY

Lector: Angela DUMITRICĂ

Tiparul este executat la MONITORUL OFICIAL R.A.

Orice reproducere, totală sau parțială,
a acestei lucrări și închirierea acestei cărți
fără acordul scris al editorului sunt strict interzise
și se pedepsesc conform Legii dreptului de autor.

ISBN 978-606-43-0676-0

Pentru Jonathan

Mulțumiri

Fiecare dintre cei ce urmează a contribuit enorm la scrierea acestei cărți: Catherine Drayton, Greer Hendricks, Rosemary Ahern, Suzanne O'Neill, Michael Albin, Pierce și Alexis Selwood, Jim și Anne Hickey și, bineînțeles, soțul meu, Jonathan Selwood.

1

Kammer am Attersee

21 octombrie 1944

Când am părăsit Viena, am luat cu mine un singur lucru: o servietă dintr-o piele groasă, cu închizătoare argintie. Am plecat pe grabă și a trebuit să las în urmă multe lucruri. Un dulap din lemn de trandafir pe care Koloman Moser l-a făcut special pentru mine. Colecția mea de costume. Una dintre faimoasele rochii Delphos de la Fortuny. O rochie Madame Vionnet galben-pal, din mătase, cu tăietură în bié. O pereche de șalvari Paul Poiret de culoarea safirului și niște saboti cu strasuri. Și picturile. Erau cele mai valoroase piese, însă erau prea mari și prea greoaie pentru călătoria cu trenul. Și, în clipa în care mi-am dat seama că nu pot fi transportate, mi s-a părut ridicol să iau cu mine metri de material, ac de pălărie, tăieturi din ziare sau reviste de modă. Ce urma să fac, să ridic un altar din rămășițele a ceea ce a fost cândva viața mea, în vreme ce picturile rămân în dulap, într-un apartament abandonat?

Nepoata mea Helene a făcut o listă cu lucrurile de care am avea nevoie, a împachetat câteva valize și a

plecat să cumpere sfoară, ciorapi de lână și o alifie cu extract de camfor. M-am gândit că simte nevoia să-și ocupe timpul, că îi fac o favoare lăsând-o să pregătească ea totul, dar asta nu era decât o minciună inventată de mine, o scuză pentru catatonie mea necruțătoare. Nu aș fi putut s-o ajut fiindcă, dacă aș fi făcut-o, ar fi trebuit să accept că într-adevăr plecăm.

Am pășit în tren ca și cum m-aș fi dus în capătul celălalt al orașului, să las servieta la o galerie de artă, și această a doua minciună a fost singurul lucru care m-a împiedicat să mă arunc pe șine. Mi-a fost teamă că voi muri fără să apuc să mai văd o dată orașul.

– De când ești tu așa teatrală? m-a întrebat nepoata mea, fiica surorii mele Helene și, de asemenea, tiza ei, care uneori îmi amintește mai mult de cealaltă soră, cea realistă, Pauline. Începi să semeni cu bunica. Nu plecăm departe și, din câte știm, războiul se va încheia în șase luni, a continuat ea, apoi mi-a întins o chiflă mare, cu un strat gros de unt la mijloc.

Trenul era plin de copii transpirați, care purtau palton peste haină și haină peste pulover, și femei care cărau ceainice, oale de supă și cuțite în boccele improvizate din cearșafuri. Femeile erau slabe și pe chipurile lor cenușii se citea o expresie sumbră. Deși probabil erau îmbrăcate cu cele mai bune haine ale lor, aproape toate aveau fustele pătate și rupte, jachetele copiilor erau cârpite cu petice neasortate, iar ața groasă, neagră, cu care erau cusute, nu făcea decât să accentueze condiția lor jalnică.

Am traversat încet orașul, trecând de periferie și apoi de orășelele învecinate, oprindu-ne des ca să urce mai multe și mai multe astfel de familii. De fiecare dată când credeam că trenul este plin până la refuz, vedeam în fiecare gară o mulțime de oameni și știam că le vom

face loc și lor. S-au îngrămădit toți în spațiul pentru bagaje; stăteau unii peste alții, ca niște boluri, unul în brațele celuiilalt.

Am trecut pe lângă dealuri aride, unde cândva creșteau struguri. Am trecut pe lângă câmpuri pline de noroi, unde înnoptau sute de oameni, care încercaseră să-și încropească un adăpost din bucăți de tablă sau ziare. Am trecut pe lângă cazărmile armatei. Camioane pline cu soldați umpleau drumurile.

I-am dat chifla mea unui băiețel fălcos care stătea pe jos, lângă mine. A băgat-o pe toată în gură și părea că a înghițit-o fără s-o mai mestece. Recunoștința atât de înflăcărată a mamei lui m-a făcut să-mi fie rușine.

După cinci ore trenul a ajuns în gară, la două stații spre est de Salzburg, aruncându-ne în propriul exil. Nu pot să pretind că suntem aici pentru căldura verii: norii sunt de un gri metalic și lacul, rece ca gheața. Mestecenii sunt golași și tremură în bătaia vântului. Sus, în munți, ninge.

Mă simțisem însingurată printre lucrurile mele. Acum am atât de mult timp la dispoziție.

Îmi țin servieta de piele în dormitor, într-un dulap în stil Biedermeier. Tatăl meu a iubit epoca Biedermeier așa cum iubea o pipă bine făcută. Stă acolo, atât de frumos și corect lucrată, finisată, un fel de reproș pentru ceea ce eu nu sunt.

Uneori, după-amiaza, când cărarea care duce la lac este prea noroioasă chiar și pentru mine și când tunetele se aud prin vale ca și când cineva ar trage cu un mortier, sau, de fapt, poate chiar mortierul se aude în vale ca un tunet, nu pot să le deosebesc, îmi iau servieta din dulap și mă întind în pat. Pielea groasă este zgâriată, tocită, iar mirosul ei îmi amintește de trăsurile care se înșiruie de obicei în spatele catedralei Sf. Ștefan. Pare foarte

nelalocul ei în așternuturile din dantelă pe care le am din copilărie. Am privit-o o clipă, mi-am plimbat degetele pe deasupra ei, de parcă ar fi fost o căprioară pe care o omorâsem, apoi i-am desfăcut închizătoarea și am răsturnat-o, astfel încât toate desenele au căzut pe pat. O sută douăsprezece, ca să fiu mai exactă. Am stat acolo, pe pat, lângă pipă, și le-am ridicat rând pe rând. Le-am pus în teancuri mici, pe grupuri, și le-am aranjat în funcție de poziție, model și dată. Le-am sortat în ordinea preferinței, cele mai dragi deasupra.

Toate sunt diferite: unele sunt în cărbune, unele în creion cu mină de grafit și altele colorate, în ulei. Unele sunt cât palma mea, altele trebuie împăturite de mai multe ori ca să încapă în servieta de piele. Unele sunt făcute pe hârtie groasă și poroasă, cu asperități, în vreme ce altele sunt realizate pe o hârtie subțire și netedă, care îmi alunecă printre degete și cad pe podea. Iar unele sunt degradate și fragile și se rup în mâinile mele ca dantela putredă.

Cu toate acestea, ele sunt la fel, fiindcă toate înfățișează niște femei dezbrăcate, în diferite ipostaze. Sunt făcute rapid, cu naturalețe, doar câteva linii, fără contur sau umbre, desenate pe nerăsuflăte într-un minut, două. Femei ușoare, goale, care parcă plutesc ca un fulg, ca niște personaje dintr-o carte de colorat pentru copii. Iată aici o femeie întinsă pe brațul unui divan, cu spatele ușor răsucit, într-o postură provocatoare. Aici, o femeie într-o rochie cu guler înalt și în cizme, care-și întinde mâna pe sub faldurile jupei ca să se atingă printr-o gaură din lenjeria ei. Aici, alta, o femeie cu o privire directă, care poartă ciorapi de mătase, portjartier și o bluză. Iar aici, desenul unei femei care stă întinsă pe spate, cu picioarele într-o parte și fesele tronând în centrul paginii,

în vreme ce umerii și capul se micșorează și aproape nu se mai observă.

Știu numele tuturor acestor femei. Alma și Maria, Mizzi, Adele. Pe unele le cunosc foarte bine, pe lângă altele am trecut prin atelier, iar pe unele nu le-am văzut niciodată, dar m-am gândit la ele și am auzit atât de multe despre ele de-a lungul anilor, încât m-am simțit apropiată de fiecare dintre aceste femei. Știu totul despre viețile lor.

Când am spus că desenele sunt toate la fel, nu am fost chiar exactă. Unul este diferit. Acesta este cu un bărbat care îmbrățișează o femeie și îi întoarce fața spre privitor cu o expresie de fericire pură. Îl pun ultimul fiindcă mă doare prea mult să-l privesc.

Asta a fost tot ce-am putut să aduc din Viena, desenele lui Gustav. El niciodată nu s-a gândit prea mult la ele și nici nu le-a luat în serios, ca fiind artă, ci le-a considerat ceva pregătitor, un experiment, niște schițe, simple desene, de probă. Dar acum ar putea fi singurele lucruri care să-l ajute să supraviețuiască, iar eu trebuie să o fac pe curatorul în lipsa unor lucrări mai importante sau măcar încheiate. Trebuie să le analizez în amănunt, să fac o paralelă și să le plasez într-un context istoric reprezentativ pentru cineva, cineva din viitor care ar putea fi interesat de ele. Între timp, rămân ale mele, sunt singură cu ele și le privesc ca să le țin în viață.

Ajung la birou pe pipăite și aprind lampa cu ulei. Mă îndrept spre măsuța de toaletă și mă așez în fața oglinzii. Am părul alb, dar încă este bogat și ondulat. Trăsăturile mele nu mai sunt la fel de pronunțate ca altădată. Un artist probabil ar omite câteva riduri de pe bărbie și de pe gât ca să nu mă rănească. Dar ochii mei au rămas la fel de pătrunzători ca la vârsta de doisprezece ani. Îmi scot pieptenii din

păr, piepteni din fildeș, care au fost cândva ai mamei mele și pe care tata i-a cumpărat din Veneția, și îmi las părul să cadă pe umeri. Păr de cotoroanță, așa îi spune Helene. Crede că femeile, de la o anumită vârstă, ar trebui să-și taie părul foarte scurt, ca Gertrude Stein. Îmi spune asta foarte senină în timp ce se joacă cu coada ei împletită, neagră și bogată. Mă gândesc că, la șaptezeci de ani, își va schimba părerea, dar, cu toate acestea, îi spun doar că, atunci când voi muri, va putea să facă ce vrea cu mine.

Țepii periei mele cu spatele argintiu sunt îngălbeniți și înmuiați de vreme, așa că atingerea lor atât de slabă nu mai are niciun efect asupra părului meu încurcat. Deschid sertarul și scot o foarfecă.

Mi-aș putea cresta coapsa încercând să fac o gaură în umila mea lenjerie intimă. Pielea coapsei este subțire ca un șervețel. N-ar dura prea mult ca totul să se termine, o mică înțepătură care se va infecta, o mică otrăvire a sângelui. Aș putea despica țesătura din bumbac ca și cum aș desface o cutie. Decupajul ar cădea pe podea ca un fulg de hârtie. M-aș putea întoarce în pat și mi-aș desface picioarele, trăgându-mi faldurile rochiei peste șolduri. Mi-aș putea băga mâna-n gaura pe care am făcut-o și mi-aș freca degetele în sus și-n jos. M-aș putea încadra în ipostazele care se regăsesc în portofoliu. Dacă aș face asta, probabil Gustav ar apărea în caftanul roșu pe care eu i l-am făcut, privindu-mă ca Ioan Botezătorul. Aș poza pentru el cum nu am mai făcut-o niciodată în viața mea și el m-ar desena la fel cum le-a desenat pe toate.

Dar nu fac nimic din toate astea și nici Gustav nu apare. În schimb, pun foarfeca la loc în sertar, sting lampa și mă întorc în pat. Poate în somn voi reuși să mă întorc la Viena, în atelier. Poate în vis desenele de lângă pat vor deveni ceva mai mult decât niște bucăți fragile de hârtie.

Femeie culcată, nud, 1888

În atelier e o după-amiază foarte friguroasă, dar gemulețele trebuie să fie deschise, astfel încât mirosul de terebentină și de alte substanțe chimice să nu otrăvească aerul. Gerta, cu oasele ușoare ca un pai și carnea albicioasă, de parcă ar fi acoperită cu parafină, ascunzându-și sânii cu palmele, așteaptă instrucțiuni.

Gustav nu îi vede goliciunea. Nu o vede ca pe o femeie. Pentru el nu e decât o problemă obositoare de lumină și întuneric, de geometrie, de cantitate.

– Poți să-ți prinzi un sân în palmă? Stângul, nu dreptul. Bun. Acum, poți să te întinzi pe salteaua de paie? Desfă-ți picioarele. Întoarce genunchiul puțin spre interior. Foarte bine.

Gerta face toate astea fără niciun comentariu, cu plic-tiseala răbdătoare a unei femei care se ajută de corpul ei ca să câștige bani. El o desenează iar și iar, articulațiile degetelor și genunchii, coatele și abdomenul. Uneori pozează doar două minute, alteori o ține nemișcată și o jumătate de oră. Una după alta, Gustav întoarce foile din blocul de desen.

Deși este foarte devreme, soarele a apus și el lucrează cu fervoare ca să învingă întunericul care invadează

încăperea. Când nu mai poate să continue, îi spune că este de ajuns. Ei i s-a făcut pielea de găină, iar carnea îi este de un alb bolnăvicios, mai puțin sub unghiile de la picioare, unde este mov. A devenit din nou o femeie, ceva mai mult decât un simplu exercițiu vizual, dar, cumva, și ceva mai puțin de atât. Se urcă pe scară și închide ge-mulețele. Ea își pune combinezonul, ciorapii. Își încheie nasturii de la rochie și-și leagă cizmele. Pentru el, totul pare un efort inutil.

– Ți-ar plăcea să rămâi? o întreabă el, iar ea dă din cap că da.

În colțul încăperii se află un pat, iar Gustav o conduce într-acolo. Cât o dezbracă el, ea așteaptă cu capul sprijinit în mâna-i subțire. Se așază pe pat, lângă ea, îi desface nasturii de la rochie, până ce este din nou goală. Apoi își plimbă palma pe pielea ei, ca o atingere de penel.

Când am împlinit doisprezece ani, am mers cu tatăl meu și cele două surori, Pauline și Helene, să vedem o procesiune imperială.

Pentru vienezii, o procesiune imperială este cel mai important eveniment din calendar. Este mai important chiar și decât Paștele și Crăciunul la un loc, iar vienezii sunt, de regulă, foarte credincioși. Era ca și când însuși Dumnezeu alesese să vină la Viena și să facă turul orașului călare. Pentru mine, un copil, să iau parte la un așa spectacol a fost cel mai minunat lucru pe care mi l-aș fi putut vreodată închipui.

Am coborât din apartament în stradă și ne-am luat după sunetul clopotelor care băteau la amiază la Catedrala Sf. Ana, din colț. Slab, ca un ecou, puteam auzi dangățul clopotelor de la Catedrala Sf. Ștefan, de la o milă depărtare. Bubuia aceeași melodie de Bach. Ne-am întors cu toții să ne uităm în sus, la fereastra de la al treilea etaj, unde stătea mama. Ea nu ar fi mers cu noi, indiferent cât de mult ne-am fi rugat să vină. Spunea că n-o ajută cu nimic să ia parte la un așa spectacol fastuos.

Clădirea noastră era atât de nouă, că încă se simțea mirosul de lemn de cedru și var. Era zugrăvită în galben,

cu niște sirene de piatră înălțându-se grotesc din cornișe. Era încadrată de cele mai vechi și mai mici clădiri, ca o pisică uriașă jucându-se cu doi șoricei gri, pricăjiți.

Ne mutaserăm acolo în urmă cu un an dintr-un apartament mai ponosit, la câteva blocuri depărtare. Tavanele erau atât de înalte, încât tata nu le putea atinge nici dacă se urca pe o scară. Pe pereți, cupidoni din ipsos țineau în mâini ciorchini de struguri. În fiecare cameră se afla o sobă din faianță.

I-am făcut cu mâna mamei, luându-ne la revedere, iar ea ne-a răspuns la fel, dar știam că nu ne vede. Ea nici măcar nu auzea clopotele. Se uita pe deasupra acoperișurilor înspre râu, fredonând o arie pe care o compusese, să vadă dacă îi iese bine. Acustica din noul nostru apartament era uimitoare, iar pianul ei de concert părea să fie sigurul lucru care chiar se potrivea de minune.

Peste stradă, tutungiul trăgea obloanele, închizând mai devreme ca să poată participa și el la celebrare. Tatăl meu a alergat într-acolo ca să cumpere un pachet de țigări. Și-a luat niște țigări turcești, învelite într-o hârtie transparentă, cu dungi roșii. O să-l fumeze acasă, seara târziu, după ce noi ne-am băgat deja în pat.

– Ai nevoie de ceva, Georg? L-a întrebat tata, în vreme ce-i examina colecția de pipe.

– Este sărbătoare, domnule Flöge, i-a răspuns Georg rânjind. De ce nu vă ocupați de asta mâine? Bucurați-vă de această zi!

Ne-a oferit fiecăruia câte o caramela și ne-a spus că ne vom vedea mai târziu. Tata nota ceva în carnetelul său. L-a anunțat pe tutungiu că va trimite pe cineva acolo mâine-dimineață.

Tatăl meu avea o mică fabrică de pipe din spumă de mare. Angajase șaisprezece oameni într-un mic depozit

de pe malul râului. Încă de când am crescut îndeajuns de mare ca să pot ieși să mă plimb, a fost o adevărată plăcere să îl pot vizita acolo și să văd cum lucrează meșterii. De multe ori urmărisem cum un om scotea dintr-o cadă cu apă o bucată de spumă de mare. Piatra extrasă era fină și albă ca brânza. O cioplea apoi cu cuțitul, știind întotdeauna dinainte unde să taie. Putea scoate din acel mineral un cal, un taur sau un om cu față dolofană, exact ca un sculptor. Meșterii erau specializați pe un anume model: regi, caricaturi ale politicienilor sau animale.

După ce cupele pipei erau sculptate, erau priponite în gâtul pipei și băgate la cuptor. Apoi erau șlefuite și lustruite. De asta se ocupau ucenicii. După ce terminau tot acest proces, pipele erau ușoare și netede ca o coajă de ou, dar mai rezistente și decât porțelanul. Pe fiecare dintre ele era inscripționat în relief, cu litere mici, aurii, *Flöge Spumă de mare*. Erau foarte cunoscuți și tata spunea că până și împăratul avea una.

Niciodată nu obosea să ne spună cât de norocoși suntem. Tatăl său fusese un fierar sărac, care murise de tuberculoză înainte ca noi să ne fi născut, pe vremea când locuiam într-un apartament din Viena, cel mai frumos și mai cosmopolit oraș din lume.

Străzile medievale, pietruite și clădirile de culoarea marțipanului erau magice, iar prăvăliile slab luminate, unde se vindeau partituri și cupe de cristal, erau încântătoare, dar nu știam asta încă. Atunci era doar orașul în care locuiam. Credeam că orice alt oraș sau orașel ar trebui să fie la fel.

Dar ziua aceea a fost altfel. Ne-am alăturat mulțimii care curgea ca apa ploii, dinspre niște străduțe înguste spre bulevardele largi și, în sfârșit, pe Ring, drumul care fusese construit cu doar câteva zeci de ani înainte,

înlocuind vechile fortificații medievale. Încercuia vechiul oraș ca un colier, trecând de la palatul împăratului și clădirile guvernamentale și continuând până la noul muzeu de artă. Oameni de toate felurile se îndreptau spre procesiune. Fabricile erau închise. Era vacanță. Până și studenții erau scutiți de cursuri.

Carele și trăsurile care se opriseră din cauza aglomerației blocau străzile, iar birjarii pocneau din bice în roți și strigau la lume să se miște, dar nimeni nu părea cu adevărat enervat. Copiii alergau pe străzi ca să ducă mere cailor plini de spume.

Era o zi luminoasă și călduroasă. Cu cât ne apropiam de Ring, străzile umbrite, unde pe acoperișurile caselor crescuse mușchi, se lărgeau, dând în bulevarde fără niciun copac și unde clădirile monumentale din piatră făceau puțină umbră. Simțeam trotuarul prin tălpile cizmelor. Pauline a spus că ar fi trebuit să ne cumpărăm umbrele. Toate doamnele aveau. Cu fiecare pas, îi amenințau cu decapitarea pe cei din apropierea lor.

– Fetițele nu poartă umbrelă! s-a răstit tata. Ce urmează? Rochii de seară decoltate și iubiți?

Cu o mână m-a apucat strâns pe mine și cu cealaltă, pe sora mea, Helene, de parcă ne-ar fi putut smulge cineva dacă ar fi slăbit pentru o clipă strânsoarea. Dacă ar fi avut cum s-o care pe Pauline în spate, sunt sigură că ar fi făcut-o, dar, așa cum era, a pus-o să mă țină pe mine de cealaltă mână. Întăritul prin mulțime devenise astfel un vals complicat.

Pauline îl privea de parcă voia dinadins să-i amintească faptul că mama avusese șaptesprezece ani când se măritase cu el, adică nu cu mult mai mare decât era ea acum, dar știa că era în zadar, așa că-și mușca buza în tăcere. Am văzut imediat picătura de sânge pe mijlocul

buzei de jos. Tata era copleșit de neliniște la gândul că trebuia să îndrume cât mai bine trei fete spre măritiş, iar soluția găsită era să nege că noi crescuserăm îndeajuns. Până și Pauline trebuia să poarte un guleraș înalt de dantelă, ca pentru fetițe, chiar dacă abia împlinise șaptesprezece ani. Marea provocare era să nu te scarpini sau să te foiești. Mama spunea că era un exercițiu destul de bun. Că un guler din dantelă era nimic pe lângă un corset.

Peste drum de Operă am trecut pe lângă un cort din mătase. În spatele lui se mișcau niște umbre. Puteam doar să ghicim cine era acolo și ce se întâmpla. În acel loc se strângea de regulă nobilimea, care stătea așezată pe perne de catifea, mâncând stridii. Lacheii le umpleau paharele de cristal cu cidru. Oamenii se înghesuiau cât mai aproape și așteptau să vadă cine coboară din trăsurile care tot soseau. Am urmărit cum o femeie durdulie, cu turban era condusă în cort de un bărbat uscățiv, cu monoclu, având petrecută în bandulieră o eșarfă vărgată.

În mulțime, băieții vindeau ziare comemorative și confetti, bărbații mai în vârstă, cârnați cu muștar, iar femeile vindeau trandafiri. Tata a cumpărat patru trandafiri roșii ca sângele de la o femeie cu o bonetă aurie, ca să-i aruncăm când trece împăratul. Unii de lângă noi aveau buchete împachetate în hârtie. Străzile miroseau a carne prăjită și bălegar de cal.

Devenea din ce în ce mai aglomerat, iar mulțimea se mișca din ce în ce mai încet. Mi-aș fi dorit să fiu îndeajuns de mică, încât tata să mă ridice pe umerii lui. Eram, într-adevăr, scundă pentru vârsta mea, așa că oamenii mă împingeau când în față, când în toate părțile. Nu reușeam să văd aleea unde avea să fie curând procesiunea.

– Nu-ți face griji, a spus Pauline. Când vom ajunge la scări, vom fi mai sus. De acolo vom vedea.

Lângă mine, Helene își făcea griji din cauza gulerului din dantelă, care o strângea de gât, astfel că puteam să observ pe pielea ei zgârieturile roșii ca niște dâre de vopsea. Am ciupit-o. Dacă ne vedea tata, o încurcam toate. Cu un aer arogant, Pauline ne-a arătat că ea nu și-a mișcat deloc gâtul, ci, dimpotrivă, s-a întors cu tot corpul când a vrut să se uite la ceva.

– Ce se întâmplă cu voi? a întrebat tata, surprinzându-i privirea. Arăți ca o găină.

Pauline n-a răspuns.

– De ce ești atât de liniștită? mi s-a adresat ea iritată. Nu te-ai foit deloc toată dimineața.

Când Pauline s-a întors, i-am arătat lui Helene secretul meu. Prinsesem pe sub guler un șervețel pentru cină, din in, pe care îl furasem. Era aproape invizibil și puteam să întorc capul fără probleme.

Cu părul nostru creț, roșu, aproape că păream gemene, dar Helene era cam cu trei ani mai mare decât mine. Uneori se gândea ea prima la niște lucruri, alteleori eu, dar întotdeauna ne împărtășeam descoperirile. Formam o alianță strategică împotriva surorii noastre mai mari, mereu atât de cuviincioasă, a tatălui nostru, mereu supus regulilor, și a agerei noastre mame. Din punct de vedere vestimentar, Pauline era adversarul cel mai de temut. Nu era vorba doar de gulerele din dantelă, ci de enormele panglici, prinse fără milă în păr cu agrafe. De frecatul zdravăn al mâinilor crăpate cu apă rece-bocnă. Avea calculată durata fiecărui pas pe care trebuia să-l facem și unghiul din care ar fi trebuit să ținem cartea de rugăciuni în biserică. Ne urmărea tot timpul, și când n-o făcea ea, era tata. Mama fie sărea în

apărarea noastră, fie ne certa, pe noi cel mai tare, dar niciodată nu știam exact ce va alege să facă. Dar pe Helene puteam să mă bazez întotdeauna.

– Cum ai reușit? mi-a șoptit ea.

I-am povestit despre banda de elastic pe care mi-o prinsesem în jurul coapsei ca să pot ascunde sub fustă șervețelul.

– Ești nebună! mi-a zis ea cu admirație. Și ce o să faci dacă o să fii prinsă?

Nu putea să-și dea seama când găsisem momentul oportun să ascund șervețelul chiar în timpul uneia dintre interminabilele cine formale și tăcute. Stăteam între tata și Pauline. Măinile mele, de vreme ce țineau paharul și cuțitul, furculița și lingura, erau mereu la vedere. Trebuia să vărs ceva sau să țin cuțitul într-un mod foarte grosolan, sau să iau niște mușcături prea mari, ca aceste erori să fie corectate repede și cu asprime. Mi-am spus că, în lipsă de altceva, le-aș oferi tatei și lui Pauline ocazia să-și omoare timpul cu ceva.

I-am amintit că la cină, joia trecută, mama avusese o tuse care se potrivise de minune și astfel prinsesem momentul să scap furculița când tata o bătea pe spate, iar Pauline se ridicase să-i aducă apă.

– De ce tot chicotiți acolo voi două? a întrebat tata, deloc prietenos.

Nu am spus nimic, încercând să nu ne uităm una la alta. Uneori, doar asta ne putea stârni din nou. Simțeam cum fața mi se înfierbântă și mi se îmbujorează și cum plămânii mi se umflă de un râs pe care mi-l rețin. Simțeam cum Helene tremura lângă mine.

– Hai, liniștiți-vă! a spus tata și, adresându-ni-se pe acel ton, toată veseliea noastră a dispărut.

Un bărbat chel, cu ochelari, care trecea pe lângă noi, și-a verificat buzunarul hainei și a anunțat, neadresându-se cuiva anume, că „Ar trebui să fie aici în douăzeci și șase de minute“.

Am trecut pe lângă o femeie care vindea înghețată dintr-un cărucior pictat.

– Fetelor, ați dori o înghețată? a întrebat tata.

Am rămas împietrite. În mod normal, nu aveam voie să mâncăm dulciuri și, în mod cert, nu de la un vânzător ambulant.

Pauline l-a privit neîncrezătoare.

– Într-adevăr, papa? Ești sigur că este în regulă?

Eu și Helene ne-am ținut respirația și ne-am strâns tare de mână.

– Până la urmă, e ziua de naștere a lui Emilie, a spus el.

Când a zâmbit, ceea ce nu se întâmpla prea des, fața lui aspră aproape că părea atrăgătoare. I-a dat banii lui Pauline.

– Nu fi timidă. Du-te repede la ea!

Femeia a țipat spre mulțime:

– Grăbiți-vă! Luați o înghețată înainte să se topească! Se face din ce în ce mai cald!

Am stat la coadă în spatele unei femei care avea într-o colivie de sârmă un papagal verde și am urmărit cum vânzătoarea îi servea cu înghețată pe clienții din fața noastră. Avea brațele foarte bronzate și purta un șort roșu, pe care erau brodate fructe: lămâi, pere și ananași.

Într-o parte, lângă noi, o fetiță cu rochie albă și cizme scumpe țipa foarte tare. Chiar dacă părea să aibă cam zece ani, am remarcat puțin invidioasă că umbrela ei era făcută din dantelă roz și că broderia rochiei era cu totul diferită față de ce văzusem până atunci. Cred că din cauza hainelor ei mă uitam atât de atent la ea. Asta, și din cauza

tărăboiului pe care îl făcea. Nu văzusem niciodată o fetiță care să facă o criză de nervi în public. Niciuna dintre cele pe care le cunoșteam nu ar fi îndrăznit.

– Adele, a spus un bărbat, știi doar că nu mâncăm de la cei care vând pe stradă.

Era tatăl ei; era foarte înalt și masiv și avea o mustață neagră. Dar asta nu o făcea decât să țipe și mai tare. Eu și Helene am schimbat câteva priviri.

Tatăl ei era stânjenit. Lângă el, mama fetei, îmbrăcată într-o rochie elegantă, a bătut din picior.

– Să-ți fie rușine! a rostit tatăl ei. Oamenii vor crede că nu-l iubești pe împărat.

– Îl urăsc pe împărat! a exclamat fetița. Îl urăsc pe împărat!

A doua oară a spus-o mai încet. Oamenii de lângă ei se prefăceau că nu aud.

– Îl urăsc pe împărat! a țipat iar.

Mama a prins-o de umeri și a privit-o îndelung în ochi. Apoi a ridicat din umeri.

– Cumpără-i fetei o înghețată.

Tatăl nu a lăsat-o să se apropie de cărucior împreună cu el. Așa că am urmărit-o stând deoparte, în vreme ce el s-a așezat la rând. Ochii fetei străluceau ca smaraldul.

Apoi a venit rândul nostru. Femeia a pus niște înghețată în cornete de hârtie și ne-a întrebat ce arome preferăm. Erau trei feluri: căpsune, cireșe și lămâie. Am hotărât să luăm câte una din fiecare. A turnat siropul peste înghețata noastră din trei tuburi diferite, ca niște stropitoare. Pauline i-a întins o monedă, pe care femeia a pus-o la cingătoarea din piele. Apoi și-a șters fața cu șorțul și a trecut la următorul.

Am așteptat, lingând înghețata, să vedem ce va mai face fata. Când i-a venit rândul tatălui său, s-a scotocit

prin buzunar de bani. Femeia cu șorț a făcut o glumă, dar el nu a zâmbit. A apucat înghețata stânjenit, de parcă ar fi fost un mic animal. Când s-a întors, i-a întins fetei cornetul de hârtie fără s-o privească. Dacă s-ar fi uitat la ea, ar fi văzut că Adele ținea cornetul fără să guste înghețata, până când aceasta s-a topit și i-a curs pe braț, formând astfel o dâră lipicioasă. Mânele frumoasei rochii brodate se coloraseră acum într-un roz lipicios.

Când ne-am întors la tata, l-am găsit vorbind cu un bărbat pe care nu îl cunoșteam. Acesta purta un sacou ponosit, cu o margaretă roz la butonieră. Nu mai văzusem pe nimeni să poarte așa ceva. Nu era foarte înalt, dar era lat în umeri și foarte impunător. Era la fel de bronzat ca femeia care vindea înghețată. Într-o mână avea o servietă de piele și ceva care semăna cu o trusă de scule în cealaltă.

Am șovăit puțin, intimidată.

– Nu poartă pălărie, a spus în șoaptă Pauline.

– Poate e țigan, și-a dat cu părerea Helene.

– Iată-le pe fiicele mele! a exclamat tata. Fetelor, veniți să-l cunoașteți pe domnul Klimt!

– Ce mai faceți, domnule Klimt?

Am făcut o reverență așa cum am fost învățate, încercând totuși să nu vărsăm înghețata. Când mi-am plecat capul, am văzut cum bărbatul se amuza pe seama noastră.

– Mă faceți să mă simt ca un bătrânel sau ca un prinț, a spus el. Toți îmi spun Gustav. Și nimeni nu face plecăciuni în fața mea.

– Domnul Klimt este pictor, a continuat tata, de parcă asta ar fi explicat totul: sacoul, floarea, bronzul, râsul, tot.

– Mă duc să montez un șevalet lângă muzeul de artă. Fratele meu a ajuns deja acolo. Ne face reclamă. Și uneori oamenii ne dau câțiva bănișori ca să le facem un desen, ceea ce, vorba aia, nu strică.

Apoi ne-a făcut cu ochiul. Niciuna dintre noi nu știa ce să facă. Puteam să mâncăm ce mai rămăsese din înghetatele noastre, sau era nepoliticos? Helene a încercat să soarbă încetișor sucul de pe fundul cornetului, dar Pauline a pocnit-o.

Spunea că are niște idei despre un nou model de pipă. Cu o cupă mai mică, cu o lucrătură complicată în lemn de nuc și filigran aurit. Tata îl asculta și părea interesat. Era de părere că domnul Klimt ar trebui să mai vină pe la fabrică uneori și să-i arate schițele.

Apoi tata i-a spus că ne grăbim și i-a strâns mâna. Klimt s-a înclinat și dus a fost, trecând prin mulțime, dar s-a mai întors o dată și ne-a zâmbit.

Iar noi ne-am continuat drumul spre Rathaus¹. Am tăcut, gândindu-mă la acel bărbat. Nu apăreau foarte des oameni noi în viețile noastre atent controlate și supravegheate.

Voiam să-l văd pe Klimt desenând. Știam că papa nu ar fi niciodată de acord. Mai aveam doar câteva minute până să ajungem la timp unde trebuia.

– Papa, uite-o pe Anna Vogel! am spus eu. Pot să mă duc să o salut?

– Unde? a întrebat Helene, scrutând mulțimea în căutarea prietenei noastre de la școală.

Am ciupit-o.

– Grăbește-te! a zis el. Să fii lângă trepte în zece minute.

¹ *Wiener Rathaus* – clădire din Viena care servește ca sediu al primăriei și al consiliului orășenesc al capitalei Austriei.

Am încercat să nu o iau la fugă.

În jurul lui Klimt erau adunați o mână de oameni și un tânăr slăbuț, cu un halat legat peste costum. Trebuie să fie fratele lui, m-am gândit eu. Despachetau ceva ce semăna cu niște stative de partituri din lemn, tăind astfel hârtia cu care erau acoperite. Am stat în spate, trăgând cu ochiul printre umerii bărbaților, încercând să ajung mai aproape.

O bătrână având petrecuți pe după gât doi fazani legați cu sfoară a trecut pe lângă el. Fără să stea pe gânduri, Klimt a strigat-o, făcând semn spre păsări. În schimbul banilor Klimt s-a ales cu una dintre ele. Femeia s-a înclinat în semn de mulțumire și a sporovăit ceva într-o limbă pe care nu am înțeles-o. M-am gândit că era poloneză.

Klimt a clătinat din cap și s-a întors, dar ea l-a urmărit, fluturându-i pe sub nas cea de-a doua pasăre cu gâtul ei flasc. Până la urmă a cedat și i-a dat banii. A pus cei doi fazani drept ornament pe șevaletul său.

Apoi, șovăind, Klimt a întrebat-o în limba ei dacă îi îngăduie să-i facă un crochiu. La început, l-a refuzat categoric, dar mulțimea din jurul ei a început să aplaude și să aclame. Bărbații au împins-o spre cercul liber care se formase în jurul șevaletului. Klimt a zâmbit și i-a făcut semn să se apropie. Într-un final, râzând, a acceptat.

În ciuda vremii călduroase, femeia purta atâtea pulovere de lână, încât semăna cu un ghem de lână cu picioare. Părea o păpușă cu un măr uscat în loc de cap și ață de mătase în loc de păr. M-am uitat la ea, apoi la hârtie, din nou la ea, privind cum apare o linie aici, apoi alta acolo și încercând să-mi dau seama cum o vede domnul Klimt. Era imposibil. Vedeam doar un triunghi întunecat, apoi un fel de căpiță de fân alcătuită din linii încurcate, câteva ovale și, iat-o, era chiar ea. Cum făcuse asta?

Când Klimt i-a întins desenul pe care îl făcuse, femeia a chicotit ca o copilă și i-a oferit un săculeț din pânză plin cu alune.

Mi-am croit ușurel drum prin mulțimea strânsă ca o țesătură până am ajuns chiar în spatele fratelui slăbuț. Mi-a trecut prin minte să mă întorc la tata și la surorile mele, că probabil voi avea necazuri când voi apărea, dar nu conta. Trebuia să mă apropii.

Prin câteva semne mute s-au pus de acord și amândoi au desenat două vânzătoare care stăteau cu brațele încrucișate și care vorbeau despre bordurile pălăriilor. Flori din mătase galbenă sau din dantelă, cu panglici albastre ca porțelanul, care ar fi cea mai drăguță? Iat-o pe doamna aceea bogată, cu o pasăre colibri pe pălărie. Ce minunat trebuie să fie să-ți permiți asemenea lucruri! Am văzut că fratele lui folosea un creion, în vreme ce Klimt ținea în mână o bucată groasă de cretă neagră, ca pe un pește pe care tocmai îl scosese din lac. A lucrat repede și a întors pagina blocului de desen când a terminat. Abia am avut timp să le studiez înainte să dispară.

Când au văzut că cei doi artiști se uitau la ele, fetele au roșit și au luat-o la fugă. Am zărit ultima schiță făcută de Klimt și nu exista niciun dubiu în privința reprezentării lor. Într-o singură clipă el immortalizase postura ușor gârbovită a femeilor, privirea vioaie, și modul în care se sprijineau una de alta.

Apoi doi studenți, trecând întâmplător pe acolo, au întrebat dacă li se poate face portretul pentru câțiva șilingi. Fratele lui a refuzat.

– Noi ne alegem modelele, a spus el. Nu ele pe noi.

Mulțimea a râs de cei doi băieți amețiți, care păreau surprinși, de parcă niciodată nu le-ar fi trecut prin cap că cineva nu i-ar considera niște modele demne de luat

în seamă. Când unul dintre ei și-a dat seama că a fost refuzat, s-a înroșit de furie.

– Ai să vezi tu acum! a țipat el, lovindu-l în piept pe fratele artistului, aproape dărâmându-i șevaletul.

Apoi Klimt s-a pus între cei doi, în calea pumnilor ridicați de student.

– Vorbește în numele tău, a rostit el. În ceea ce mă privește pe mine, aș fi onorat să-i desenez pe acești domni.

Pentru o clipă, fratele s-a uitat la Klimt de parcă ar fi vrut să-l pocnească, apoi a zâmbit, a ridicat din umeri și s-a întors la șevaletul său.

Cei doi studenți s-au sprijinit unul de celălalt, adoptând o atitudine extrem de înțeleaptă. Robele lor erau prea lungi, lăsând astfel dăre prin țărână. Cu câteva linii întortocheate, Klimt a reușit să le contureze tinerețea, aspectul costeliv, de parcă erau niște câini flămânzi, și privirea tulburată de alcool. Și el, și fratele lui au rupt colile din șevalet și le-au arătat studenților, care au fost încântați fără nicio logică, dând uitării disputa. Și-au golit buzunarele pentru ei. Au arătat schițele tuturor celor care își îndreptau privirea spre ei. Apoi le-au împăturit și au plecat. Am tresărit când cei doi au îndoit colile. Pliate astfel, fermecătoarele desene arătau acum ca niște hârtii de aruncat la coș. Probabil cei doi studenți vor uita de ele în zece minute și, din neatenție, le vor pierde. Klimt părea să nu bage de seamă modul grosolan în care fuseseră tratate desenele. El număra banii.

Lângă el, fratele lui începuse să facă crochiul unui cuplu de ungari, amândoi îmbrăcați în costum național, brodat și foarte strălucitor. Klimt a venit și s-a pus în fața lui, blocându-i vederea. Oamenii începuseră să se îndepărteze, dar eu nu puteam să mă mișc.

– Suntem artiști, nu cerșetori! a șuierat fratele lui Klimt nervos.

– De unde avem noi cărbunele ăsta? a întrebat Klimt calm. Și hârtia?

– De la școală, i-a răspuns acesta ursuz.

– Am luat hârtia din tomberoane și am curățat-o. Iar cărbunii i-am scos din pământ. Cu banii ăștia chiar putem să ne cumpărăm niște materiale.

Fratelui său nu-i plăcea nici în ruptul capului să recunoască faptul că Klimt avea dreptate.

– Avem suficienți bani să mâncăm o felie de tort la cafenea, a continuat Klimt într-un mod care mi-a dat de înțeles că acesta era punctul slab al fratelui său.

Apoi amândoi au pufnit în râs.

– Cât de mult am strâns? a întrebat el.

– Ce copii nătângi! Mi-au dat zece șilingi pentru un desen cu care nu m-aș șterge nici la fund.

Am simțit că mi se învâрте capul. Artiștii erau atât de săraci încât scoteau hârtia din tot felul de gunoaie și o refoloseau. Aproape că se luaseră la ceartă. Aveau un limbaj vulgar și înspăimântător. Eram dezgustată și, totuși, fascinată. Nu mai întâlnisem pe nimeni ca ei.

Dintr-odată, singurul lucru din lumea asta pe care mi-l doream era ca Gustav Klimt să mă deseneze. Nu aveam niciun ban, dar mă gândeam că dacă aș intra în raza lui vizuală, aș putea face ceva interesant, cât să-i atrag atenția. Apoi cineva a țipat că trăsurile au fost zărite și toată lumea s-a grăbit spre stradă. Am fugit spre treptele primăriei. Părul roșu al Helenei ieșea în evidență ca și când ar fi fost un semnal luminos și, când l-am văzut, am încetinit pasul, ca de plimbare, și m-am strecurat lângă ea.

– Pe unde ai fost? a șuierat tata.

Am încercat să nu suflu prea tare sau prea repede și să mă dau de gol.

– Îmi pare rău, am rostit eu.

– După câte ți-am permis astăzi, a continuat el. Ar trebui să-ți fie rușine!

– Uite-l! a țipat dintr-odată Helene.

Am uitat că tata era furios și am început să țopăi, încercând să văd mai bine. Pauline și-a întins gâtul într-o manieră foarte nepotrivită pentru o domnișoară. Până și tata s-a lungit și s-a agitat.

Împăratul înainta călare, arătând foarte curajos și puternic. Epoleții de pe haina lui și mâinile de pe genunchi au rămas perfect nemișcate în timp ce calul înainta ușor la trap. Era înconjurat de un corp de soldați.

– Cum arată? a întrebat Pauline, deși îl văzuse în fotografie de o sută de ori.

– Ca o morsă tristă! am țipat eu.

Eram în culmea fericirii; îi prinsesem privirea împăratului, iar el îmi zâmbise.

Pauline era șocată. Helene a chicotit.

– Nu așa se vorbește despre un împărat, a spus tata.

– Când vreodată ai văzut tu o morsă? a întrebat și Pauline.

– Într-o carte de zoologie. La școală.

Am încercat să le explic că din cauza mustății cu vârfurile în sus pare că zâmbește, deși are o privire tristă. Am încercat să le explic cum îmi zâmbise.

– Nu îți zâmbește ție, a rostit tata. Tu ești un nimeni. Zâmbește întregii Viene.

Soldații care îl urmau pe jos pe împărat aveau pe coifuri ciucuri atârănând ca o coadă de cal și mărșăluiau în formație ca un cârd de găște, săltând praful, în vreme

ce pașii lor bubuiiau ca într-un cântec. Comandantul lor le striga diferite ordine, iar ei își ridicau puștile și trăgeau în aer. Mulțimea aclama.

Atunci trăsura din spatele soldaților a intrat în raza mea vizuală. Era lucrată în filigran, semănând astfel cu o pagină dintr-un caiet de muzică. Căii puternici aveau ghirlande în jurul gâtului și panglici galbene și roz împletite în coama albă.

– Ce vezi? a tipat Pauline, pierzându-și răbdarea.

– Ea are perdeaua trasă la trăsură, i-am spus. Nici măcar nu se uită la mulțime.

„Ea“, bineînțeles, era împărăteasa, singura pe care într-adevăr venise lumea să o vadă. Părea că o să fim cam dezamăgiți. Dar ne resemnaserăm totuși; nu mai fusese văzută în public de vreo cinci sau șase ani.

Apoi perdeaua trăsurii s-a crăpat puțin. A apărut o mânășă, care a apucat marginile aurite ce încadrau fereastra. Și nu o mânășă oarecare. O mânășă din cea mai moale piele, vopsită în negru și împodobită cu pene de ceea ce aveam să aflăm mai târziu că se numește marabu. Mâna s-a întins spre mulțime, abia atingând aerul, nicidecum fluturând. O mânecă – cea mai delicată mânecă din dantelă, împletită cu fire aurii – a fâlfâit pe mâna înmănușată, și asta a fost tot. Trăsura și-a continuat drumul și dusă a fost.